Avl

Fødselsperioden 2017 – udvælgelse af hvalpe til 2018

Avlere med et højt avlsresultat har ofte valgt at prioritere antal hvalpe højt og arbejder systematisk efter det år efter år.

Lange, frugtbare, harmoniske mink af høj kvalitet - med ønskværdig hårlængde, farve og renhed. I den kommende tid skal der foretages en række valg, der skal bidrage til at opnå nogle af disse avlsmål. Som en hjælp hertil beskriver vi en række af de overvejelser, som bør gøres.

Af Michael Sønderup og Vilhelm Weiss, Kopenhagen Fur Rådgivning

Det er bemærkelsesværdigt, at avlsresultatet pr. parret hun aldrig har været højere hos de typer, hvor der de seneste år er sket en markant udvidelse i hunbestanden. Brown er nu blevet fortrængt af Silverblue som vores mest frugtbare type. Denne udvikling skal vi udnytte til endnu mere krydsningsavl.

Gem farvekrydsninger med henblik på videre avl i 2018
Den danske minkbestand har gennemgået en fantastisk udvikling det seneste årti. Farvetypesammensætningen, hårlængde og tykkelse samt generel kvalitet er blevet markant ændret. Dette, sammenholdt med at det nu ser ud til, at vi er tilbage, hvor der ikke er den store prisforskel mellem farvetyper, giver nye muligheder for at styrke produktionen via krydsningsavl. Der vil i den kommende tid blive født mange hvalpe, hvor far og mor har forskellige farve. Gem endelig disse hvalpe til fortsat avl. Hold dem adskilt. Og husk at notere hvad forældrenes farvetyper er. Årsagen er, at vi skal bruge disse hvalpe til at forbedre frugtbarheden med via tre-parts krydsninger. For eksempel skal vi have løftet frugtbarheden hos vores brune mink. Den har været stagnerende i en årrække. Hos nogle endda faldende. En anden mulighed er at foretage en tilbagekrydsning til en af forældrenes farver med henblik på blodfornyelse og forbedring. Senere på året vil vi skrive om, hvordan man gør i praksis, og hvilke overvejelser man bør gøre i forbindelse hermed.

Fødselskontrol, især hos de tidligst fødende hunner
Sandsynligheden for et tilfredsstillende avlsresultat øges også ved at udføre en systematisk fødselskontrol, især hos de tidligst fødte kuld, da der derved kan nås at gribe ind og rette op, hvis dødeligheden og kuldstørrelsen gør det nødvendigt:

1) Observer foderklatten størrelse hos hunner samme dag, de har født.

2) Optælling af kuldstørrelsen inden for første levedøgn, levende og døde, hos de tidligt fødte kuld.

Der bør foretages en fødselskontrol dagen efter fødsel, i det mindste hos en lille gruppe hunner pr. farvetype, selvom man eventuelt ikke generelt går så tidligt ned i redekassen.
Vi anbefaler, at man dertil anvender Kopenhagen Fur Rådgivnings nye fødselskontrolskema. Den ses i FarmCockpit under fanebladet Avl og menuen Vejledninger.

Den gennemsnitlige kuldstørrelse falder hen over fødselssæsonen. Tidligt fødende hunner har altså i gennemsnit de største kuld. Er kuldstørrelsen for lille, dødeligheden for stor, eller er hvalpene for svage, er det ofte tegn på, at der er noget galt. For eksempel leverer tidligt fødende Brown-, Mahogany- og Silverblue-mink ofte noget over 7 hvalpe og lyse mutationer samt sorte mellem 6,5 og 7,0. Er den lavere, bør der reageres. Nogle avlere mener at have set en effekt af en foderreduktion i en dag eller to. Hunnerne taber sig ikke ret meget derved, men motionerer lidt mere, hvilket måske kan være medvirkende til at gavne fødslerne. Resultatet er nogle gange, at kuldstørrelsen efterfølgende stiger i stedet for at falde. Er dagens udfodring sket, kan det prøves at udskyde fodertidspunktet dagen efter og desuden udfodres mindre end dagen før.

Er der for mange hunner, der stort set ikke rører foderklatten, kan der reageres på samme måde, altså en foderreduktion i to dage. Mangel på ædelyst kan måske skyldes en langstrakt fødsel og dermed øget risiko for hvalpetab og dårligere start på diegivningen. Foderreduktionen bør dog ikke ske, hvis hunnerrne er for urolige umiddelbart før fodring. Årsagen hertil er, at noget tyder på, at vi ved at holde for meget igen med udfodringsmængden i drægtigheden kan øge risikoen for at hunnerne malker for dårligt i slutningen af diegivningsperioden, hvorved det kan gå ud over hvalpenes trivsel og i værste fald medføre øget dødelighed. Er fodertråden helt slikket, så man ikke kan se, at hunnen har født, tilrådes en lidt større fodertildeling med henblik på at undgå en underforsyning.

FurTV
Der er udarbejdet flere indslag om fodring og pasning under drægtigheden og fødsel samt opfølgning på vinterens og parringstidens arbejde med henblik på at opnå et tilfredsstillende avlsresultat. Indslagene kan findes i FarmCockpit under fanebladet Avl og menupunktet Vejledninger.

Fokus på hvalpetrivsel den første uge efter fødsel
Undersøgelser bekræfter, at hvalpenes trivsel den første uge efter fødsel er meget vigtig. Kan hvalpene ikke følge med, bør de flyttes til en plejemor. Her er andet og tredjeårs mødre ofte at foretrække som plejemødre, idet de tidligere har vist, at de har været gode mødre. Desuden giver de mere mælk, end de gjorde som førsteårs mødre.

Diegivningsfodring – efter tilnærmet ædelyst
Hunnerne bør fodres efter tilnærmet ædelyst straks efter fødsel og igennem hele diegivningen for at sikre store, trivelige hvalpe, der kan klare sig selv, når hunnen golder sig. Det, hvalpene er bagud ved 6 – 8 ugers alderen, kan de ikke hente inden udvælgelsen af avlsdyr om efteråret. Vi anbefaler, at der er maksimalt 4 timer tom tråd i diegivningsperioden. Mere end 4 timer tom tråd betyder, at tæven går uden foder, og det ønsker vi ikke.

En del avlere mener at have set god effekt at en systematisk daglig foderstigning igennem maj, helt indtil hvalpene selv begynder at tage fra, hvorefter foderefterspørgslen bør dækkes. Til at holde styr på den systematiske foderstigning kan vi anbefale Rådgivnings nye udfodringskurver for 2017. Disse kan printes i FarmCockpit under fanebladet Avl og menupunktet Vejledninger.

5,6,7 eller endnu bedre 6,7,8

Ønsker man at forbedre avlsresultatet eller fastholde et højt niveau, er første forudsætning at sætte mere frugtbare dyr i avl. Man kan ikke forvente at øge avlsresultatet, hvis de udvalgte dyr har en gennemsnitlig frugtbarhed, der kun er på eller en anelse over typens gennemsnit pr. fødende avlshun.

Har en minktype f.eks. et avlsresultat på 5,5 hvalpe pr. parret Hun og en goldprocent på 9, vil de have 6,0 hvalpe i gennemsnit pr fødende. Udvælges de kommende avlsdyr blandt kuld på mindst 6 eller måske endda kun 5 hvalpe og derover og der samtidig satses på størrelse, vil avlsbestanden i 2017 komme fra kuld, der kun ligger omkring eller måske lidt over 6 hvalpe i gennemsnit. da det det samme niveau som i år kan man ikke forvente flere hvalpe næste år. en medvirkende årsag hertil er, at de største mink i gennemsnit findes i de mindste kuld.

For at sikre en tilstrækkelig høj gennemsnitlig frugtbarhed hos de kommende avlsdyr, vil det med fordel kunne stilles følgende minimumskrav til kuldstørrelse:

Tabel 1	Frugtbare typer		Mindre frugtbare typer	
Hunnens alder	Hunnens antal hvalpe	Hvalpe i avl Kuldstørrelse	Hunnens antal hvalpe	Hvalpe i avl Kuldstørrelse
1 års hun	Mindst 7	Mindst 6	Mindst 6	Mindst 5
2 års hun	Mindst 8	Mindst 7	Mindst 7	Mindst 6
3 års hun		Intet minimum		Intet minimum

En første års hun skal f.eks. have 7 hvalpe for at blive andet års mor, mens hendes hvalpe accepteres fra kuldstørrelse 6. Hvalpe, der er født i den lavest accepterede kuldstørrelse og om muligt kuldindeks, hvis der anvendes et avlsprogram, kan eventuelt samles i forbindelse med udsætningen her til sommer. Hvis det er muligt, anvendes fra denne gruppe kun de allerstørste og kvalitetsmæssigt bedste hvalpe. Gentages dette i flere år, forventes det, at minimumskravene til frugtbarhed kan skærpes. Kuldindekset beskriver dyrets og dets families frugtbarhed, hvilket er mere sikkert end blot kuldstørrelsen, de er født i.

Tredje års hunner er gode mødre, men afkom herfra kan normalt ikke følge med i størrelse, kvalitet og måske Velvet-procent. Alle ældre hunners hvalpe, uanset kuldstørrelse, kan komme i betragtning som kommende avlsdyr, idet hunnerne har fået lov til at blive på gården på grund af, at de har leveret to store kuld pæne hvalpe. Nogle har mink med så høj en frugtbarhed, at kravene kan strammes til 7,8,9.

Lavere goldprocent

Goldprocenten og for mange mistede omkring fødsel bør vi have respekt for. Er de for høje, er det et signal om, at der er noget i gårddriften eller hos farvetypen, der ikke helt kører. Uønsket indavl som følge af for lille indkøb af avlsdyr er en mulighed. En anden mulighed er korrekt vurdering af parring. Det taler vi måske for lidt om. Som udgangspunkt vil vi ikke acceptere en parring, hvor vi ikke har konstateret, at dyrene har parret i mindst ti minutter. Dette kan gøres ved, at man mindst to gange ser en korrekt parring. Med stigende gårdstørrelse og dermed måske flere dyr pr. person, der er i stand til at vurdere korrekt parring, kan der vel ske fejlvurderinger, f.eks. ved at der går længere tid mellem vurderingerne. Goldprocenten skal ned, hvis vi skal have avlsresultatet til at stige. Selvom det lyder underlig, så er goldprocenten tilsyneladende arvelig, idet der er familier, hvor goldprocenten er for høj. En måde at medvirke til at sænke den er at fjerne alt afkom efter avlshanner, hvor der er mere end 30 procent golde blandt de hunner, han har parret. I praksis vil det betyde, at to golde ud af fem parringer

ikke er acceptabelt, mens to golde ud af otte parringer godkendes. En han, der har parret otte hunner, har øget risiko for at have parret problemhunner, som andre hanner ikke havde succes med, og det vil derfor være forkert at straffe ham og afkommet for det. Begrundelsen for at fravælge kuld efter fædre med mere end 30 procent golde er at store gårdopgørelser tidligere har vist, at sønner efter fædre med mindst to golde hunner også selv i gennemsnit har højere goldprocent.

Tjekliste
Skrappe krav til udvalg af avlshunnerne til fortsat avl og hvalpe til videre udvælgelse virker som et bolværk mod problemer som følge af uønsket indavl, f.eks. parringsbesvær, dårligere livskraft, mindre kuldstørrelse og højere goldprocent. Tilstanden kan opstå, når nærtbeslægtede utilsigtet parres sammen. Uden avlsprogram kan risikoen herfor øges. Desuden fungerer skrappe krav til udvalg som modvægt til egenskaber, som har en negativ indflydelse på frugtbarheden. Her tænkes især på størrelse. Mange hvalpe giver desuden bedre mulighed for fremgang på skindsiden, da flere hvalpe kan fjernes i forbindelse med livdyrvurderingen. Mange fravælger ca. 40 procent af hvalpene før udsætningen. Husk også at fjerne de dårlige mødre og fædre.

Hunnerne har det med at gøre det, som de gjorde sidste år, og døtrene som deres mødre, mens sønner kopierer faren.

Tjekliste

Mink, der kan komme i betragtning til farvetypens avlskerne:

- Højst en hvalp mistet i maj. Dødsfald de første 3–4 dage efter fødslen tæller ikke med.
- Fjerne hvalpe, hvor far og mor er nærtbeslægtede, hvis det er muligt – fætter/kusine parringer accepteres.
- Kun omparrede hunner samt eventuelt engangsparrede med mindst 8 hvalpe eller typer med lavere frugtbarhed mindst 7 hvalpe.
- Gode moderegenskaber og trivelige kuld vurderes, når hvalpene er tre-fire uger og igen ved ca. seks uger. Derved belønnes hunner, der kan passe hvalpene godt og malke længe. Hvalpene skal være både trivelige og lange, hvilket medfører en tidlig udvælgelse efter størrelse.
- Anvendes kuldindeks, bør disse kun være få point under gennemsnittet i farvetypen. Pas dog på indkøbte hanners afkom, der kan ligge kunstigt lavt, da faderens ukendte kuldindeks sættes til 100, og hvalpene får et kuldindeks, der er et gennemsnit af moren og faren.

Dyr, der ikke lever op til kravene, bør pelses eller om nødvendigt placeres i den dårligste del af farvetypen, altså produktionsgruppen, hvis man har en sådan. Herfra ”skummes kun fløden”, hvilket vil sige, at kun de bedste kommer i betragtning som kommende avlsdyr. Her tænkes på lange, velnærede hvalpe fra de allerstørste kuld, hvad angår hunhvalpe. Hanhvalpe kan godt tilvælges fra mindre kuld, men så bør de kun parre i produktionsgruppen. Desuden skal man sikre sig, at alt afkom pelses. Årsagen hertil er, at døtre kan have arvet anlæggene for lavere kuldstørrelse. Går man meget op i dækhårspræg, bør man dog være opmærksom på, at man ved at hente avlsdyr fra produktionsgruppen kan sætte hvalpe i avl, der bærer gener for dårlige dækhår.

Beskyt plejehvalpe fra de helt store kuld
Hvalpe, der flyttes fra store kuld, f.eks. over otte hvalpe, bør samles hos kuld, der har mulighed for at fortsætte i avl, for eksempel hos gode, ældre mødre, der har fået for få hvalpe, eller fordeles her og der hos større kuld. Derved bevares frugtbarhed, der ellers ville være gået tabt. Allerhelst bør de kunne føres tilbage til hvor de kommer fra, hvis man bruger avlskort. Derved er der bedre styr på familieforholdene.

Hvalpe, der flyttes fra store kuld, bør kunne føres tilbage til hvor de kommer fra, hvis man bruger avlskort. Derved er der bedre styr på familieforholdene.